

Styrande dokument

Riktlinjer för Oskarshamns kommuns minoritetspolitiska arbete

Fastställd av kommunstyrelsen, 2019-12-17, § 266

Innehåll

Riktlinjer för Oskarshamns kommuns minoritetspolitiska arbete	1
Fastställd av	1
Senast reviderad av	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Gäller från och med.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Ersätter	Fel! Bokmärket är inte definierat.
1. Inledning	3
2. Internationella åtaganden	4
2.1 Förenta Nationerna (FN).....	4
2.2 Europarådet	4
3. Svensk lagstiftning	4
4. Mål	5
5. Riktlinjer	5
5.1 Information om rättigheter	5
5.2 Delaktighet och inflytande	6
5.3 Skydda och främja språk och kultur	6
5.4 Äldreomsorg på minoritetsspråk	7
5.5 Användning av minoritetsspråk i myndighetskontakter	7
5.6 Uppföljning	8

1. Inledning

Från den 1 januari 2019 reviderades *lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk* så att rättigheter och skyldigheter för dessa grupper stärks ytterligare. Kommuner är nu t.ex. skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete och dessa ska på begäran kunna lämnas ut till Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget som är uppföljningsmyndigheter för minoritetspolitiken i Sverige.

För att räknas som nationell minoritet i Sverige ska de kriterier som riksdagen fastställt uppfyllas:

- En grupp med uttalad samhörighet som till antalet i förhållande till resten av befolkningen inte har en dominerande ställning i samhället.
- En religiös, språklig, traditionell och/eller kulturell tillhörighet som skiljer sig från majoriteten.
- Gruppen har en vilja och strävan efter att behålla sin identitet.
- Gruppen har historiska eller långvariga band till Sverige.

I Sverige uppfyller fem grupper kriterierna;

- Samer
- Sverigefinländare
- Judar
- Tornedalingar
- Romer

I språklagen (2009:600) anges att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Det är upp till varje enskild individ att avgöra om denne anser sig tillhöra en eller flera nationella minoriteter. Samhället kan inte ställa krav på någon att styrka sin tillhörighet.

2. Internationella åtaganden

2.1 Förenta Nationerna (FN)

Utgångspunkten för det internationella arbetet för mänskliga rättigheter är FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948. I konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter från 1966 framgår (art. 27) att i stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter ska de som tillhör en sådan grupp inte förvägras rätten att i gemenskap med andra medlemmar ha sitt eget kulturliv, bekänna sig till och utöva sin egen religion och använda sitt eget språk.

En liknande skrivning finns i barnkonventionens artikel 30, då med fokus på barn som tillhör en nationell minoritet.

Agenda 2030 för hållbar utveckling antogs av FN:s generalförsamling 2015. Agendan innehåller 17 mål och 169 delmål för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. De nationella minoriteternas rättigheter har koppling till bland annat mål fyra om god utbildning för alla och mål tio om minskad ojämlikhet. Det nationella arbetet för att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter är därmed ett led i att uppfylla de globala målen i Agenda 2030.

2.2 Europarådet

Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter innehåller bestämmelser som garanterar nationella minoriteter en rad mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, bl.a. skydd från diskriminering, fientlighet och våld, mötes-, förenings-, yttrande-, tanke-, samvets- och religionsfrihet samt åsikts- och yttrandefrihet på det egna språket. Staterna som tillträtt konventionen åtar sig även att erkänna att de som tillhör en nationell minoritet har rätt att fritt och utan ingripande använda sitt minoritetsspråk privat och offentligt, muntligt och skriftligt.

3. Svensk lagstiftning

Det finns flera svenska lagar där de nationella minoriteternas rättigheter beskrivs. Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk är den mest omfattande. I språklagen (2009:600) finns angivet vilka de nationella minoritetsspråken är samt att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja dessa. I skollagen (2010:800) slås rätten fast till modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk. Enligt socialtjänstlagen (2001:453) ska kommunen verka för att det finns tillgång till personal med kunskap i de nationella minoritetsspråken där det behövs i omvårdnaden av äldre människor. I bibliotekslagen (2013:801) anges att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har ett annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken. Slutligen är det enligt diskrimineringslagen (2008:567) förbjudet att missgynna någon på grund av personens etniska tillhörighet.

4. Mål

Målet för Oskarshamns kommuns arbete är, precis som på nationell nivå, att skydda de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande, samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Det minoritetspolitiska arbetet bidrar till att uppfylla Oskarshamns kommuns vision - *Hållbara Oskarshamn – ett internationellt energicentrum och en kommun med hög livskvalitet och tillväxt*. Enligt visionen ska vårt samhälle präglas av trygghet, tillit och tolerans för att skapa en kommun med trivsel och delaktighet under hela livet. Vidare ska det finnas aktiviteter, kultur och fritid för alla.

5. Riktlinjer

Syftet med dessa riktlinjer är att se till att Oskarshamns kommun lever upp till de skyldigheter som lagstiftningen garanterar de nationella minoriteterna.

Riktlinjerna omfattar fem olika rättighetsområden:

- Information om rättigheter
- Delaktighet och inflytande
- Skydda och främja språk och kultur
- Äldreomsorg på minoritetsspråk
- Användning av minoritetsspråk i myndighetskontakter

Riktlinjerna beskriver kommunens arbete och hur ansvaret är fördelat. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att följa upp kommunens minoritetspolitiska arbete.

5.1 Information om rättigheter

Nationell lagstiftning

”Kommuner och landsting ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till.”

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724):

Innebörd för Oskarshamns kommun

- Kommunstyrelsen ansvarar för att övergripande information om de nationella minoriteternas rättigheter finns tillgänglig på kommunens hemsida.

5.2 Delaktighet och inflytande

Nationell lagstiftning

”Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.”

”Samråd ska ske genom att förvaltningsmyndigheter för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.”

”Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.”

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Innebörd för Oskarshamns kommun

- Samtliga nämnder ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.

5.3 Skydda och främja språk och kultur

Nationell lagstiftning

”Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.” Språklagen (2009:600)

”Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.” Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

”En elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna ska erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.” (grundskolan, grundsärskolan, specialskolan) Skollagen (2010: 800)

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritets-språken” Bibliotekslagen (2013:801)

Innebörd för Oskarshamns kommun

- Bildningsnämnden ansvarar för att erbjuda undervisning för elever inom grundskolan och grundsärskolan i elevens nationella minoritetsspråk om vårdnadshavaren önskar det samt om det finns en lämplig lärare. Vårdnadshavare informeras om denna rättighet. Eleven har rätt att få undervisning i minoritetsspråket som modersmål eller som andra språk.
- De nationella minoriteternas kultur och språk ska integreras i bibliotekens utbud av litteratur, tidskrifter och annan media.

5.4 Äldreomsorg på minoritetsspråk

Nationell lagstiftning

”En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper.”

”Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet”.

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

”Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden av äldre människor”.

Socialtjänstlagen (2001:453)

Innebörd för Oskarshamns kommun

- Om det finns personal som behärskar de nationella minoritetsspråken, och vill använda språket i tjänsten, ska den som begär det erbjudas möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen på nationellt minoritetsspråk.
- Socialnämnden ska vid rekrytering av personal inom äldreomsorgen beakta de sökandes språkkunskaper, inkl. kunskaper inom minoritetsspråken och minoriteternas kultur.

5.5 Användning av minoritetsspråk i myndighetskontakter

Nationell lagstiftning

”Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdande för part, om ärenden kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.”

”Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.”

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Innebörd för Oskarshamns kommun

- Om det finns personal som behärskar finska, meänkieli och samiska, och vill använda språket i tjänsten, ska nämnderna erbjuda enskilda personer att använda språken vid muntliga och skriftliga kontakter som rör ett enskilt ärende.
- Om det finns behov ska nämnderna arbeta för att det finns personal med kunskaper i finska, meänkieli och samiska som kan hjälpa personer vid kontakt med nämnderna i enskilda ärenden.

5.6 Uppföljning

- Kommunstyrelsen ansvarar för att följa upp dokumentet i samband med den årliga uppföljningen av handlingsplaner och program. En gemensam uppföljning och utvärdering sker för kommunens samtliga nämnder.